

El Fons Clausells a la Col·lecció Abelló

Pepa Ventura Altayó*

Figura 1. Imatge gràfica de l'Associació de Música da Camera, de Barcelona, obra de Francesc Galí. Font: Fundació Municipal Joan Abelló

* Directora del Museu Abelló de Mollet, pventura@molletvalles.cat

La Col·lecció Abelló, fruit de la donació del pintor i col·leccionista Joan Abelló a la seva ciutat natal, Mollet del Vallès, és extensa i variada. Està formada per obres d'art i objectes artístics datats entre el segle XIII i els anys setanta del segle XX. Hi destaquen principalment les col·leccions de pintura, escultura i dibuix dels segles XIX i XX; les arts decoratives: ceràmica, vidre i objectes metàl·lics d'època modernista; les col·leccions de vestits, taumàquia, art negre, ventalls i agulles de barret, i la gran quantitat de documents que custodia el Centre de Documentació de la Fundació Municipal Joan Abelló. Aquest fons documental és de dimensió oceànica, es troba en fase de buidatge i pendent de documentar, i hi destaquen: el Fons de Dau al Set; el Fons Dalí, format per una gran quantitat de manuscrits que la Fundació va donar a conèixer amb l'exposició *Salvador Dalí. Lletres i ninots*;¹ els llibres de compra-venda de Joan Abelló; la correspondència que el pintor va mantenir amb altres artistes, amics i marxants al llarg de la seva vida; els llibres del Club d'Art; els fons documentals heretats del seu mestre Carles Pellicer, on destaquen partitures d'Enric Granados, de Frederic Mompou, manuscrits d'Apel·les Mestre i un extens fons fotogràfic; i el fons de l'Associació de Música *Da Camera*, de Barcelona, que anomenem Fons Clausells.

Abelló va comprar a pes a un antiquari de Barcelona el fons musical de qui va ser el secretari de l'Associació de Música *Da Camera*, Manuel Clausells. Un fons indispensable per conèixer el panorama musical

de la Barcelona de principi de segle. Consta, principalment, de la correspondència que va mantenir Manuel Clausells amb diferents músics, amb directors d'orquestra, amb entitats catalanes, d'arreu de la península i internacionals, a més de programes, fotografies, cartells i partitures.

Aquest fons es troba en fase inicial d'informatització, primer a càrrec de la soprano Maria Lluïsa Muntada i, posteriorment, per Gregori Amengual, que va desenvolupar les pràctiques del Màster en Musicologia de la Universitat Autònoma de Barcelona al Centre de Documentació de la Fundació, i va centrar el posterior treball de final de màster en els documents que van des de l'any 1915 al 1925, una important tasca de recerca que servirà com a punt de partida per a posteriors estudis.

L'Associació de Música *Da Camera* va ser fundada a Barcelona el mes d'abril de 1913 per membres de la burgesia barcelonina amants de l'art i la música. L'any 1917 Manuel Clausells accedeix al càrrec de secretari. L'associació finalitza la seva activitat el mes de juny de 1936, quan Manuel Clausells va ser assassinat, i l'entitat es dissol.

Normalment l'entitat programava els seus concerts al Palau de la Música, on va tenir la seva seu durant molts anys. El primer director artístic va ser Enric Granados, que només va poder assistir al concert d'inauguració. Després de la seva tràgica mort, fou substituït per Pau Casals.

"[...] Va esdevenir una de les associacions musicals més potents, actives i fructíferes d'aquella època. L'entitat va organitzar de forma regular concerts

¹ MINGUET BATLLORI, Joan M (I ALTRES). *Salvador Dalí. Lletres i ninots*. Fons Dalí del Museu Abelló. Fundació Municipal Joan Abelló. Mollet del Vallès. 2001.

i recitals d'altíssima qualitat, va obrir les portes a nous repertoris, va portar grans compositors europeus a la ciutat, va renovar el concepte de concert, va generar un públic nou i nous hàbits, i va ser un autèntic motor de la vida musical i cultural catalana durant més de dues dècades, fins al 1936".²

L'Associació organitzava de manera habitual, al Palau de la Música Catalana, concerts i recitals, tant de compositors del país com dels millors intèrprets i compositors europeus de l'època. Com a entitat cultural, "[...] va contribuir juntament amb l'Orquestra Pau Casals a la rellevància social que va assolir la música durant

aquests primers anys de segle XX en el panorama català".³

El Fons Clausells està organitzat actualment tal com el va deixar el seu secretari. D'una banda, un arxiu organitzat per dates i un altre d'alfabètic, i dins d'aquests arxius unes subcarpetes per artistes. Queda per esbrinar quins eren els criteris que utilitzava perquè els documents formessin part d'un arxiu o d'un altre. El seu treball minuciós i organitzatiu fa que avui, i a mesura que anem informatitzant el fons, coneguem tots els passos necessaris per l'organització de cada concert: carta d'invitació al músic, orquestra o representant,

² CHAVARRIA TALARN, Xavier. *Música, Noucentisme, Barcelona*. Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura, Museu d'Història de Barcelona. 2013.

³ AMENGUAL PERELLÓ, Gregori. *Associacionisme musical a la Barcelona de preguerra: Manuel Clausells i l'Associació Música "Da Càmera"*. Treball de Màster en Musicologia, educació musical i interpretació de la música antiga. UAB. 2018.

Figura 2. Joan Abelló exposava el Fons Clausells a la Sala de la Música, al seu estudi de Mollet.

contracte, repertori que s'interpretaria, dia i hora d'arribada dels músics a la ciutat, el cartell que anunciava el concert, restaurant i menú dels músics i convidats el dia de la inauguració, repartiment d'invitacions, fotografies, telegrams ultimant detalls del concert, targetes, retalls de premsa de l'època que anunciaven el concert i les crítiques que sortien posteriorment.

Troblem també contactes amb associacions musicals del país oferint la possibilitat d'organitzar concerts a les ciutats respectives, tot aprofitant l'arribada de músics de gran prestigi internacional a Barcelona.

Entre els noms destacats trobem correspondència relacionada amb intèrprets i músics com Igor Stravinsky, Maurice Ravel, Richard Strauss, Arthur Rubinstein, Wanda Landowska, Robert Gerhard, Pau Casals, Frederic Mompou, Eduard Toldrà o Manel de Falla. Paral·lelament als concerts, organitzava recitals sota el cicle "Els poetes i els músics", dedicats a Joan Maragall, Josep Carner, Josep Maria de Segarra o Apel·les Mestres.

El fons conté també molta informació sobre la relació del secretari amb els socis i els comunicats que els enviava, que s'organitzaven per categories, llistat d'associats, preus dels concerts, invitacions... L'entitat va arribar a tal nivell de prestigi que en algun moment no va poder acceptar més socis perquè el Palau de la Música no disposava de tantes localitats.

Joan Abelló va integrar aquest fons a la seva col·lecció, el va exposar a la Sala de la Música, on ell organitzava trobades artístiques i culturals, seleccionant dels diferents arxivadors aquells artistes més rellevant, obrint-ne les carpetes per mostrar-ne els documents. A hores d'ara, algunes carpetes s'han traslladat al Centre de Documentació de la Fundació per ser informatitzades i documentades, però encara resta més de la meitat del fons en aquella Sala. El Fons Clau-sells, de cabdal importància per estudiar el panorama musical de la Barcelona de principi de segle XX, confirma la intel·ligència de Joan Abelló a l'hora d'adquirir aquest fons per a la seva col·lecció.